

1000

Õhtu number 10 top.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisega aastas 4 r. 50 l.,
6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 l., 6 kuu eest
1 r. 80 l., 3 kuu eest 90 l. Ilmub iga laupäeval.

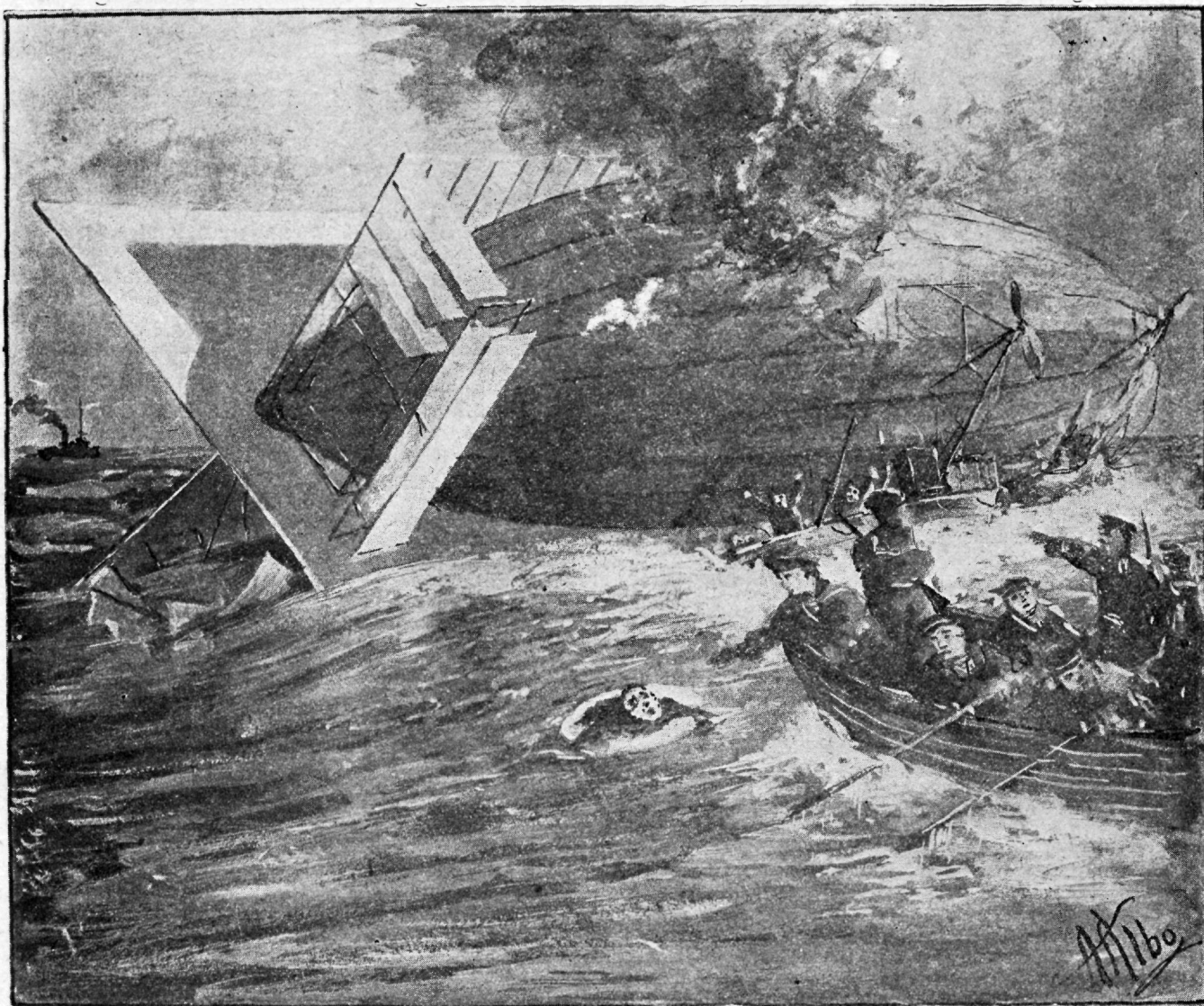
Toimetuse ja talituse:
Tallinnas, Harju ja Riiklil uulitsa nurgal nr. 15,
„Leaduse“ raamatukaupluses. Telefon № 740.

„Meie Matsi“ nimi ja selle nimega ühinenud näopilt on ametlikult registreeritud ja kinnitatud, 12. detsembril 1914. a № 34191 all.
Järetegemise eest hoitatakse.

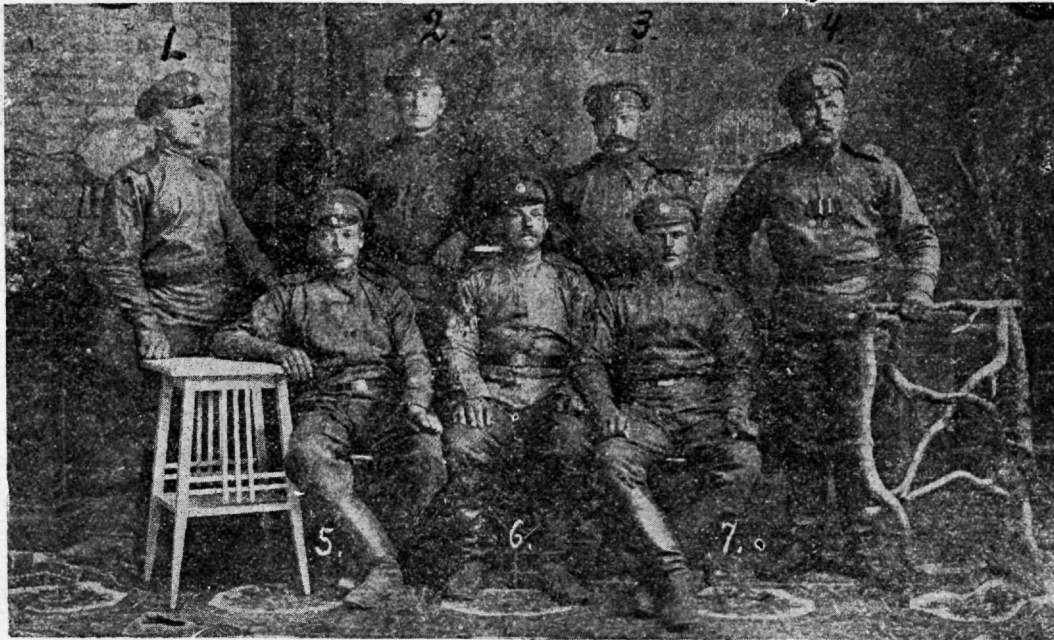
Nr. 23.

Laupäeval, 24. (6. weebr.) jaanuaril 1915.

Nr. 23.

12. jaanuaril, kell 10 hommikul ilmus „Parisevali“ tüüpuline Saksa juhitud õhulaev Viibawi kohale ja viskas mitu pommi alla, mis suuremat kahju ei sünnitanud. Selle järele püüdis ta nähtavaste põgeneda, kuid meie poolt wiga-
fets lastult kukkus ta rannast natuke maad eemal merde. Õhulaewa mehed: 1 kapten, 3 ohwitseri ja 3 madrust wõeti
meie meremeeste poolt wangi.

1. Johannes Thomson. Langenud 9. nov. austrialaste vastu võideldes. Kuul peast läbi läinud.
 2. Aleksander Mark. Saavatud austrialaste vastu võideldes. 3. Johannes Eisler. Sõja algusest sõjaväljal, paljudest lahinguteist osa võtnud ja terve. 4. Anton Prints. Teated puuduvad.
 5. Madis Salin. Austrialaste vastu võideldes käest haavatud. 6. Aleksander Thomson. Karpatibes austrialastega võideldes wangi langenud. 7. Rüstaw Radjuwei. Teated puuduvad.
 Rõik D. polgu 15. roo mehed Saapsalu maafonnast.

Üraandja.

Sellest külast, millesse meie käst oli antud afuda ja tuhu meie jalawäe polgud lõppemata ridadena üle põldude walgusid, püüt läänepool seisid kõrge, üfist hoone, raagus puude wahel.

See oli suur mõisamaja ühes kõrwaliste hoonetega, ja juba poolewersta pealt teel külasse nägime tema pruunikas-punast katust puude wahelt paistwat.

Rittmeister Dubnitski, kes sellest hoolimata, et kuul teda juba nädala eest pahemast käest haawanud, wäerinda edasi oli jäänud, wiis meie eskadroni otse üle põllu elanikkude poolt nähtawaste maha jäetud mõisa poole.

Ettewaatuse pärast saatfime maakuulajate salga ette, kuid need tulid mõne minuti pärast tagasi, teatades, et mõisas inimesehingegi pole, mõis ise purustamata on ja peatamisets küllalt kõlbab.

"Tubli!" hüüdis rittmeister rõõmsalt, "saame wähemalt ulualuse, kus rahulikult ööd wõid olla, ja õigust öelda, ka korrapäralise õhtusöögi walmistada wõime. . . Sajetshtin ostab meie praadi juba muretseba, sellepoolest ei pruugi kartust olla. . . Ja ka magus-roog on teada. . ."

Ja tõeste, meil oli igatihel kottis mõni nael šokoladi, millest me endid neil rasketel päewadel elatanud olime, kui rüüstatud küladest wõimalik polnud ei leiba, ei mune ega liha saada.

Eskadron läänas lääne poole ja hobused läksid sammu. Küla jäi kõrwa; me nägime, kudas jalawäe hallid hulgad sinna sisse walgusid, kudas nad tänawatel walgete, korrapäraliste majade wahel kadusid; niisama ei jäänud ka silmade eest warjule, kudas suurrukikägi küla taha mäeküh-

mule afus ja diwisjoni moonawoorid lõppemata ahelana edasi wenisid.

Mõisa wärawad olid lahti, ja kiukusid, poolsesti lõhutult, tuule käes. Due sõites juhtis rittmeister minu tähelepärase hoostest ära sõtkutud jarwise maa peale ja tähendas:

"Nähtawaste on ka sakslastel nii palju arusaamist olnud, et ratsawäe sija määrasid, tardan aga, et nad meie midagi pole jätnud, mis süüa sünniks; tea, kas leiab kohta enam, kus magadagi. . ."

Du oli suur, kuid äleni sügawaid wantrirataste roopaid täis ja hoostest ära tallatud.

Mõisahoone oli ühfetordne, madal ja pilt, kuus määratu suurte akent, osalt luukidega kinni, olid due poole. Parad-üks oli lahri ja toda hiljutiste külaliste suurte saabaste jopaseid jälgi täis.

Dues tulime hooste seljast maha. . . Tardunud jalgu kaitades käis Dubnitski kaks korda ringi ümber oma hobuse, silitas tema puristawat nina, toppis piibu mahorkat täis (paberossideft olime juba ammu ära wõõrdunud), pistis põlema, jaatis tunnimehed wälja, ja siis astufime meie mõisa.

"Ejalgijete märkide järele otjustades on siin sakslasi palju olnud! . . Waadake, kudas nad eestoa ära on rojastanud, kui lugu nõnda edasi lähel, siis oleme suureste etfinud, selle lossi peale suuri lootusi pannet!"

Ja tõeste, sakslased, kes enne meid siin külalisteks olnud, polnud millegist hoolinud, wähemalt eestoa mitte: põrand oli mubajets ja jopajets tallatud, kallid peegel tammises raamis purustatud, nähtawaste rewolwrikuuliga — kestel oli auguke, ja sellest jookfud praod nagu päitejefiired laiali. . . Kaks jahipilti olid katkiste raamidega kamina äärde nurka wijatud, sealfamas kamina ääres suur hult tühje pudelisi ja toidujätifed.

"Nõndaks. . ." tähendas rittmeister sügawmõttelisel, kamina ette seifatama jäädes ja põrandal webeleroaid tühje

pubelisi filmitsehes, „nähtawaste on Salsa ratsawäelastel käsi siin hästi käinud. . . ja wiinakelder oli arwatawaste wiist eestujulit! . . .“

„Oli,“ jah. . .“ kinnitasin mina.

„Mis teha. . . waatame edasi. . .“

Meie awasime ukse ja astusime järgmisesse tuppa.

Arwatawaste ei olnud Preisi ohwitserid siia soldatifi lastnud: kõik teised toad ei olnud nii wäga sopsad. Siiski wõis ta nendes näha, et siin inimesed wiibinud on, kes wõidra warast ei hooli.

Ilusatel kujudel, mis siin kord tubasi kaunistanud, olid kõigil pead otsast ära raiutud, nähtawaste mõddgaga, kallihinnaliste mööblite ja atlastega kaetud jorwade peal oli saapajälgi näha, nähtawaste oli siin täies mundris magatud; saalis punase sametivaibaga kaetud ümar-guse laua peal wedelesid poolpõlenud sigariotsad ja olid sinna wälkjeb, kollalate äärtega augud sisse põletanud.

Laua peal seisid jällegi wiinapubelid ja taldre-tud ülejäänud toiduga, korralagedus oli igalpool suur.

„Otselui noored pörsjad on meie uhked wastased endid siin ülewal pidanud!“ laotab rittmeister käsa. „Wagan neid wõtaks! . . . Just kui ei wõits, noh, ütleme, inimese kombel tulla, noh, ta wõidra wiina juua, magada. . . Aga siin — toolid täis sülitatud, kujub lõhutud ja sopsaste saabastega atlasdivani peal lehitub. . .“

Päris hale meel tohe. . . Sajetshkin!“ kätatas ta siis wihaselt, ja hakkas mõdta maha wõtma.

Sajetshkin wotas juba seda hüllet naabrivaas; ta ilmus filmapiiklilt ja teatas, ilma et küsimust ära olets wotanud:

„Mõndaks jah, kõrgeausus, paelamees Kriunow püüdis õue pealt ane kinni — kiskusid juba puhtaks — tohe paneme praadima. . . ja weel lubage teatada, kõrgeausus, saia wõib saada, ja need šokoladi tükid, mis ma sadulatohtist wõtsin. . . Teewee katlal on tuli all. . . Tunni aja pärast wõin lauale anda. . .“

Jäi ainult weel laua taha istuda ja lubatud anepraadi šokoladiga wõtama jääda. . .

„Ei wõi kiita, et õhtuööd rikkalik oleks. . .“ pomises Dubnitski pahajelt. Ta oli mõdga tooli peale pannud, wistas fineli seljast, tegi mundri krae lahti ja lasi ennaft jügarwaste sohwa peale selili.

Kui ma peale selle, kui weel kord õues käinud ja tun-nimehed üle waatanud olin, uueste söömatuppa tagasi tulim, tultus ta juba, Sajetshkin aga talitas laua ääres, talbrekuid pühki-

des ja seades, ja oma määratu suurte saabastega wõimalikult taja astuda püüdes.

„Kõrgeausus — polgu arst käs-kis õelba, et ta haneprae peale tuleb!“ teatasta mulle sõinal, kuid rittmeisteri uni oli nii ert, et ta isegi nende sõinal õeldub sõnabe puhul tujatas ja filmad lah-ti tegi.

„Mis on? . . .“

„Ei midagi iseäralikku,“ rahustasin ma teda, „arst ainult saatis ütlemä, et ta aneprae peale tuleb. . .“

Rittmeister õõrus filmi, istus ja lausus aigutades:

„Noh, mis siis, las' tulla. . . ani muidugi wiist kaunis raswane. . . mis, Sajetshkin?“

„Mõndaks jah, kõrgeausus, hästi raswane!“

Pooltunnipärast sõime meie juba kõik kolmelefi „hästi raswast“ and.

Arstil leibus pubel wiina. Ta tõi selle fineli hõlma all, pühkis lauaväitkuga hoolsalt puhtaks ja seadis pidulitult lauale, wõidurõõmsalt meie peale waadates.

Arst oli wäike, pats, meelidw mehike, suur wanade wiinade ja noorte naisterahwaste ar-

mastaja; ei ühest ega teisest nendest ei kõnelenud ta muud moodi, kui lihahimuliku naeratusega ja terge warinaga hääles.

Meie wõtsime klaasid kätte, lõime arstiga kottu ja asusime ane kallale, kui korruga kustilt wäljast terge koputamine kostis. Meie jäime filmapiikl wait. . .

„Kes kurat seal mürab? . . .“ kargatas rittmeister tübeda häälega. „Sajetshkin, jookse, waata, kes kurat! . . .“

Sajetshkin kadus ja meie kolmelefi asusime uueste ane kallale.

Kuid arst ei jõudnud weel ane koirwa ette tõsta, kui terge koputamine aknaklaasi peale meid kõiki püsti tõusma

Wabatahtliku kangelasetegu.

Ühes ägedamatest lahingutest austrialastega kandis wabatahtlik L. oma haawatud roo komanderi kuulide ja šrapnellide rahe all lahinguplatilt seljas ära. Selle eest sai L. kolmanda järgu Georgi risti.

mastaja; ei ühest ega teisest nendest ei kõnelenud ta muud moodi, kui lihahimuliku naeratusega ja terge warinaga hääles.

Palga maksmine sõjaväljal.

fundis. Rittmeister süttas aina lahti; kuu nõrgal valgusel nägime me juht aina all naisterahwa nägu, mustjate, lahstiste juustega. Raks mustjat filma, mis meie peale õõpimedusest waatasid, olid täis niisugust sügawat ahastust, niisugust kirjeldamata palumist, kõnelesid nii rasketest läbielamistest ja kannatustest, et meil, kõigist ettevaatusest hoolimata, sel filmapilgul mõttesjegi ei tulnud mingisuguseid küsimusi ette panna; meie kōid, arst, rittmeister ja mina — ujaldasime nende filmade paluwat ja kästiwat pilku, ulatasime tale, nagu kotturääkimise peale, kōed ja tõmbasime ta duest läbi aina meie sooja ja walgustatud tupp.

See paistab, wõid olla, naeruwääriline olewat, kuid sel filmapilgul olime tōeste uste olemas-olemise nagu kōid ära unustanud! Noor naisterahwas astus aina alt sõnalaujumata diwani juurde ja wajus kirjeldamata voidunult selle peale. . .

Filma et tema käest midagi pärinud, ilma et ta peale waatanudki oleksime, asusime kōid abiks: arst katjus juba tuisuont, rittmeister walas klaasi wiina, meie aga Sajetiškiniiga lõikasime tema jaoks ane küljest pehmeid tükkfi.

Ohnelt ajus tundmata naisterahwas wiina ja toidu kallale; näha oli, et ta mitu päewa ilma toiduta ja ulalujeta kannatada oli saanud; riided olid tal mitmest kohast latki ja mudased, kuid nägu. . . Mu Jumal! . . . see nägu, nii imeilus! . . . nii äraunustamata! . . . see oli kütkestaw, wäsimuse ja uneta mõõda saadetud sõde selgeste märgatawatest jälgedest hoolimata.

Meie ei pärinud tema käest midagi, kuid sõdmist lõpetades jutustas ta ise, wahetewahel nuttes ja nuuksudes, et ta selle mõija omaniku abitaasa on, et Saksa soldatid stia tulles ta mehe ära wiinud, teenijad saanud ka otja, ja ta ükfinda olnud pimedas, niiskes, jälgis kelbris warjul, kus rotid ja kange hirm, et teda eht iga filmapilk üles leitaks, magada polnud lastnud. Temal poleks wajagi olnud oma läbielamistest jutustada — jellatagi jaimme me kõigest aru ja mõistfime, et ta nüüd, Wene keelt kuuldes ja wenelasi nähes, oma peiduurtast wälja tuli, nende suurmeelsuse ja aumehelikkuse peale lootes.

„Ja teie ei ektfinud. . .“ tähendas arst wiisaka kumardusega, „see maja on teie oma, nii nagu ta siin seisab, ja meie oleme ainult teie ajutised külalised, kui nii lahke olete.“

Ennast täieste hädaohuta meie seas tundes, jäi naisterahwas filmanähtawalt rahulikumaks; ta hakkas isegi naerutama ja arstiga armsalt edwistama; suure huwitusega päris ta ka rittmeisteri käest teateid lahingute üle lähemas ümbruskonnas. Arst aina sulas ja lipitjes, rittmeister wastas, kuigi tagasihoidlikult, siiski nähtawaste nii ilusa naisterahwa läheduses lõbu tundes, mina aga ühes Sajetiškini-

niga lastfime oma pilgud tummalt ja waimustatult endi uue, näguja perenaise peal wiibida.

Kell pool üksteist soowitas rittmeister kõigile magama minna. Kuigi naisterahwa jeltstond temale meeldiwat, wabandadas ta, aga sõja aeg nõudwat kindlat korda, parata pole midagi! . . .

Meie soowisime wastastiku head sõõb ja meie nõidur-ilus perenaine lahtus oma magamijetuppa, mis fakslaste rüüstamistest, õnnets, peaaegu täieste terwets weel oli jäänud.

Ka arst läks ära. Ta heitis nurgatuppa magama, meie aga rittmeisteriga jaimme saali kafe diwani peale. Sajetiškini norstas eestoas, wärawas aga muistendas tunnimehe üffit kogu.

Mul ei tulnud kaua und peale, wiimaks siiski olin wist magama jäänud ja nägin ilusat und ja nii selgeste, et aru ei saanud, mis ärtwel ja mis unes oli. . .

Muidugi nägin ma unes teda, meie tundmata naisterahwas, mitte niisuguse na, nagu ta meie tupp ilmuse, mitte nii wõõrana ja kättesaamatana minule, waid arm-

jate, magusat õnne tōotawate filmadega mu otja waatawalt. . .

Ma ärkasin ärtfjelt, nagu tōufest, juht parajaste suudlemise ajal, tõuusin ruttu istuma, kuid ei suutnud lähemagi minuti jooksul weel sõõpise muinasloo petepiltidest täielikult wabanebida.

Tuba oli pime, laua peal tiktus uur waewalt kuulda-walt, rittmeisteri nina nohijes ja eestoas norstas Sajetiškini wägewalt.

Mina taga, mille ääres minu diwan seisis, kuulsin ma liiwa tasa krõbisewat. Palaw hoog tõuvis südames: „see on tema. . .“

Ma panin ruttu riidesse ja läksin, ettevaatlikult astudes, kotta. Sõõ oli pime ja kuuwalguseta, efimejel filmapilgul ei suutnud ma midagi seletada! . . . Wiimaks märkasin ma tumedat kogu: naisterahwas hiilas wargfi puude wahelt, pea oli tal suure rätikuga kinni mähitud. Raksifammul hiilas ta põllu peale wiiwate wärawate poole. Ma jõudsin tale kiirelt järele ja hüüdsin. . . Kogu kehast kōis tal wõpatus läbi, nagu oleks ta hirmjaste lohkunud, pea pealt langes tal must rätik. . .

Ja korraga, sõnade asemel — misjuguiseid magusaid ma ei ootanud! — wõltus tal käes wäike rewolwer, minu peale juhitud. . .

„Mis te teete! ? . . .“ karjatasin ma.

Weel filmapilk — ta oleks lastnud, kuid, unenõõ wõdim-said kōidikiud eneselt maha raputades, wõtsin ma tema peenest käewarrest, ülewaltpoolt rannet, kinni ja raputasin tugewaste: rakatas pauk ja meie wahel algas heitlemine. . . Igaltpoolt jooksid unest wirgunud soldatid, rittmeister kar-gas trepist alla, arst pistis pea aknast wälja ja kōid piir-sid selle nii ilusa ja nii salakawala naisterahwa sisse. . .

Ta oli salakuulaja. . . Seda jaimme kümme minutit hiljem teada, kui ta läbi otfijime ja riiete alt hulga sedelisi, joonistusi ja tillukeste päewapildi apparadi leidfime.

Ta ei ajanud tagasi, kitfikusje actud metslooma wihasel pilguga waatas ta meie peale, ja alles siis, kui rittmeister peale leitud dokumentide läbiwaatamist kōisa laotades tale tähendas, et ta meid waga õsawalt peaaegu inapildi oleks wedanud, krõjutas ta põlastawalt huuli ja heitis uhte pilgu meie peale.

Rõidu ajal asusime teele. . . Salakuulaja saatsime diwisoni staabi, arst wangutas temale järele waadates pead, rittmeister sültitas südametäiega ja mõrudalt, Sajetiškini aga imifes, komanderi sadulakotti kinni sidudes:

„Kõh — jhute ilus ise, aga sihute kelm! . . .“

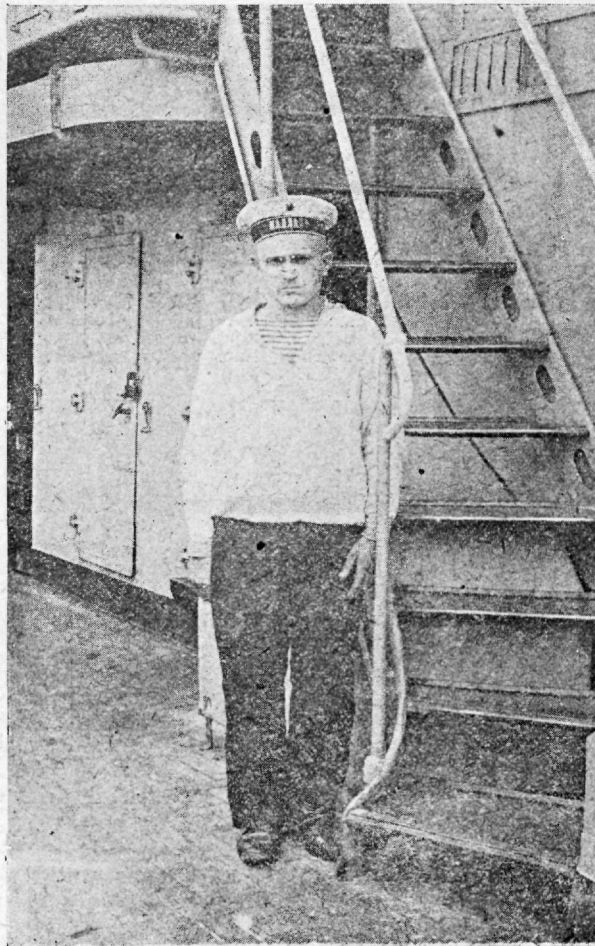
Mu meel oli nukker. . . et mu lähike, aga magus unenägu täide ei läinud.

„Sotn. R.“

Gesti sõjamehe kiri.

13. detsembril.

Kallid sõbrad! Tulen teid jälle terwitama, nii kui ma viimases kirjas lubasin, ja nüüd kirjutan pikalt ja laialt, sest minema kord ei olnud aega ja ka wali tuul tülitas. Praegu olen ühes viletsas Poola saunas, aga ta on mu meelest palju mõnusam kui mõni krahvi loss, sest meie olime ühtejärgi 19 päeva kaitsekraavis ja peale selle taganemise, aga nüüd anti meile mõni päew puhkeajaga — tahts tubli töö eest. Urge mõtelge, et meie argtuse pärast taganemise, ei, meie seadime neile lõksu üles, ja nad, tolad, jooksid kui hiired lõksu. Kahe päeva jooksul võtsime meie 11 tuhat meest wangi, haawatud ja surnud peale selle. Beaksite teie teadma ja nägema, kui tublid poisid Wene sõdadid selles sõjas on, ei ole siin kaebtust, ei nurisemist, ainult üks mõte on kõiki waimustamas: kadugu jatslased! Ma tähendan siin ka ühe juhtumise üles, mis mul küll eladesti meelest ei lähe. See oli oktoobrikuu lõpul, kui meie üle Wisla jõe läksime ja waenlast taga ajama hakkasime. Seitse päewa ühtejärgi taga ajades olime määrjad kui kassid ja ilma leiwata, ainult suppi ja liha saime üks kord päewas. Viimaks jõudime R. mägestikku. Oli juba õhtu, kui teada anti, et waenlane ennast on kindlustanud, ja meid sellepärast kaitsekraawisi kästi kaewata. Waenlaseeni oli umbes 1000 samm, piisitulega ta suurt kahju ei teinud, sest oli widewik, ainult granatid harwendasid ridasi. Kell oli juba 1/212 öösel, kui suurühtid üksteist kiirtulega terwitama hakkasid ja kuulipildujad ja piisid kuulisi kui rahet külwasid. Juba põlesid mõned üksikud majad ja warsti seisid terwe küla leekides, ning kohutaw puna kattis taewast. Mina mõtlesin, et „no, nüüd on kõik kuradid lahti lastud!“. Seft ühtki kamandamist ei olnud enam kuulda ega aru saada. Ma karjun kõigest kõrgist oma kõrwas olewale seltsimehele, aga ta raputab pead ja ei saa aru. Kõua meie selle hirmsa tule all wälja ei kannata. Ja seal kargabki meie roodna (roo komander) kaitsekraawist wälja, tõstab mädga ja waatab tagasi meie poole. Meie saame aru, mis ta tahab, sest kamandamist ei ole selle hirmsa käre pärast kuulda. Kui üks mees kargame me kaitsekraawist wälja ja ruttame roodna järele, sest nüüd loodame ainult oma tikkude peale. Veel mõni sada sammu, ja külm teras puurib sinu rinda... Aga juba roodna ongi haawatud... Meie jookseme tema juurde, tahame ta haawa siduda ja tagasi landa, aga ta wehib mädgaga ja hüüab: „edasi! Laf' ma jään!...“ Ühtlasi käib kohutaw sõna suust suhu: meie oleme ümber piiratud! Meid tahetakse wangi wõtta, aga ei, ja tuhat korda ei! Meie waatame ja õttime filmadega oma polgu komanderi: ta istub julgese hobuse selgas, just kui ei oleks midagi juhtunud. Ja uueste katab julgustaw „hurra“ mägedest wastu, sest nüüd hakkab käsitöödõilus. Õstetui metslased oleme me nüüd wihased peale tormama ja raiuma — ja waenlane ei jõua wastu panna — ta taganeb, kuigi mõni sada sammu, aga taganeb! Me talume kuulipriisid kirikutorni ja niidame neid sealt kui heina, aga ka meie jõud hakkab raugema ja read on juba wäga harwad... Seal kuuleme korraga parema tiwa poolt wärske „hurra!“ Ta katab nii wõidukalt, elurõõmfalt ja meelitab meid kaasa. See on wahwa D. polk, kes meie appi ruttab. Nüüd algab hirmus wõitlus. Ei tunne me wäsimust, ei tunne me janu, mis meid piinas... Rätte maista tahame oma seltsimeeste eest... Waenlane ei jõua wastu panna, ta taganeb... kõiki maha jättes... Juba hakkab loitma, aga ka meie töö on tehtud!... Hirmus on pilt nüüd meie filmade ees: surnud ja haawatud katawad mäge ja põldu. Aga mis sellest? Meie oleme wõitjad! Meie polk wõitles nelja polgu wastu ja nendest neljast polgust jäid ainult wiletsad jätised järele. Meie roodus oli 260 mehe ümber, aga jäi ainult 29 meest järele, ja mina olin üks nende õnnelikude seast. Juba 5 korda on meie roodu täidetud, aga jälle on read harwad... Wahest kui ma kaitsekraawis wahi peal olen ja korraga wäljalt hüütud „ai!“ kuulen, siis mõtlen, et warsti on kord minu käes, aga, tänu Sumalale, siia saadi pole mind kuulid veel puutunud.

Johannes Kalker, Erra w., Rakwere kreisist, poisimees, „Ballada“ peal hukka saanud.

Surma suus olen küll mitu korda olnud ja ühest seesugusest juhtumisest kirjutan teile veel siin. See oli ühel kottipimedal ööl. Minu wõwod oli eelwahiks warjatud seinutõhal (sekretis) ja ma ise olin kaitsekraawis korrapidajaks (desjurnats). Seal tuli roo komander ja käsks mind ringkäitu teha ja waadata, et keski ei magaks. Meie sekret oli umbes 100 sammu waenlase kaitsekraawist eemal. Lähen, kuulid winguwad kui parrud, pime, ei näe wite sammu peale. Korraga kuulen jalaastumist, mõtlen, et on omad, ja hüüan: „kes tuleb?“ Aga sealt wastatakse Poola keeli: „seisa!“ So, siin on hea mõte kallis. Ma pigistan piisid kõwaste oma peos ja jooksen, kõigest kõrgist „hurra“ karjudes, neile wastu... Puurin oma tikku waenlase rinda... Raks ükki teewad säared... aga kaks on kui kiwistanud... Nad wislawad oma piisid maha ja ma wotan nad wangi... Wies aga on surmawalt haawatud... See juhtumine tuli sel kombel, et ma pimedas ära effisin ja waenlase piirkonda sattusin, ning seal waenlase wahisalgaga wairulliga kottu trehwasin. Nemad mõtlesid, et meid on rohkem, aga see oli minu hea kõri, kes mind päästis. Reiu, meister, et ole tubli pois Sinu Mats! Kui terwelt tagasi tulen, siis rääg n niisugusi juhtumisi Sulle teraw nädal ja eu abikaajale....

Adolf.

Dimitri Kõikin,
Antalt. Praegu sõjav.

Ed. Pilberg,
... Siberi tüüpi
põlgust. Lähem.
teated puudub.

Aleff. Kunnsmann,
Tallinnast. Saav. 28.
sept. 18. all ja 6. nov.
E. all ja uueste sõjav.

Mart Batha,
Wana-Wõidu w.
W. all wigastatud.

Ado Lusit,
Raplalt. Praegu
sõjav.

Tõnis Lõks,
Kärstnast. Praegu
sõjaväljal.

Woldemar Pikaro,
Riisepereist. Praegu
sõjaväljal.

Albert Gildemann,
postiametnik. Baltistist.
Tegewas sõjaväes.

Jüri Kerwe.
Praegu sõjaväljal.

Hindrek Rämmas, **Rudolf Weimann.**
Räpina-Meekst. Lange-
nud 12. oktoobril R. all. Tegewas sõjaväes.

Jaan Grauwert,
Noarootst. Poissmees.
Teadmata ladinud.

Jaakob Wiin,
Kõrgesäärst. Saawatud E.
all parem. silmast ja par.
jalast.

Aleksander Kraw,
Raeft. Suurtüüväelane.
Praegu sõjaväljal.

Richard J. Suurkiwi,
Tallinnast. „Pallada“ peal
hukka saanud.

Johannes Lõhmus,
Wifandist. 18 a. w. „Pal-
lada“ peal wanema sun-
gana hukka saanud.

Johannes Läänaw,
Tallinnast. wabatohtlit.
Teenib „Wafani“ peal.

Gustaw Arno,
Tallinnast. poissmees.
„Pallada“ peal hukka f.

Kirill Grebennikow,
poissmees. „Pallada“ peal
hukka saanud.

Johannes Tobias,
Wõru kr. Saawatub 28.
nov. sbrapnelliga.

Hendrik Ilison,
Lõweli. Praegu sõjawäl-
jal.

Ed. Rihu,
Tartu kr. Praegu sõja-
wääljal.

August Kafs,
Selmeit. Praegu sõjawäl-
jal.

Karl Käsper,
Lõweli. Praegu sõjawäl-
jal.

Mihkel Kafi,
Narwast. Praegu sõjawäl-
jal.

M. Muni,
Kärstnast. Praegu sõja-
wääljal.

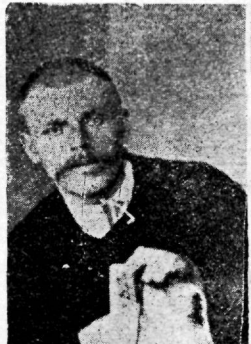
Kalinit Nagel,
Tallinnast. Praegu sõja-
wääljal.

Peeter Kirt,
Kärstnast. Praegu sõjawäl-
jal.

Eduard Wilde,
koolidpetaja Pädeli. Prae-
gu sõjawääljal.

August Rafeme's,
atamohw. 9. nov. K. all
mõlemist ja'at haawatud.

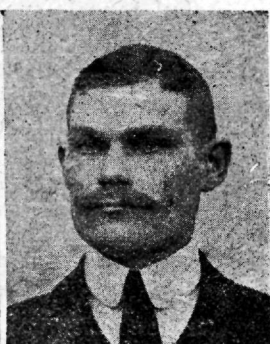
Hans Link,
Kärstnast. Tegewas sõja-
wääl.

Karl Pult.
17. aug. S. all faks'as'e
kätte wangi langenud.

Karl Glasberg,
Narwere kr. Praegu sõja-
wääljal.

Rudolf Konrad,
Narwast. Saawat. S. ide
ääres parem. puuast.

Rudolf Kasberg,
tegewas sõjawääl.

Herman Masing,
wabast. Narwerest. 9. detj.
Sait'las'as pöcutada saanud.

Woldemar Kristjuhan,
Nehatuist. Praegu sõja-
wääljal.

Jüri Kibikas,
Wastemõisast. 7. nov. läest
haawatud.

Otto Kont,
Tallinnast. Saawatud
15. augustil.

Inglased wõtawad Afrikas Saksa ašumaa kindlustatud tantši tormijooksuga ära.

Wankuwal troonil.

Baldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(22. järg).

Muidugi kujutas Taddeo ennast nüüd arupärimiste puhul kangelasena. Ta seletas, et ta politsei-osaonda ainuüksi mäsajate mitmekordsete tormijooksude vastu kaitsenud, ja kauase wastupaneku järele wiimaks siiski rõhuwa ülewõimu eest taganema oli pidanud. Kuna ta ainus ametnik oli, kes mäsja ajal politsei-osaonnas oli wiibinud, siis luiskas ta asjaloo kohta teateid päriwatele ohwitseritele niisuguseid muinaslugusi ette, et neil muud üle ei jäänud, kas teda kawalaks ja wahwaks meheks pidada wõi suureks waleworstiks. Sema sõnade järele oli ta sissetormajaid tosinatekaupa kiwitrepist alla wirutanud ja omale uute pealetungijate vastu barrikadid ehitatud. Ta oleks ka arhiwid päästnud, luiskas ta nendele, kui wäeosa weerandtundigi waremalt päralt oleks jõudnud.

Sema tunnistused wõeti protokoli. Weel selsamal õõsel kutsuti ta prefekturis, kus ta prefekt Liberio Romanole enesele sünnimusest Mondrogone platšil aru andma pidi.

Muidu lõppes see mäs just samuti, nagu kõik sarnased järelnõtlematad, ärewuse ja wihatujus korda saadetud ettemõtted. Weel selsamal õõsel pandi terve rida läbiotsimisi toime ja wõeti hull inimisi finni. Don Taddeo poolt kofku seatud mäsja ninameeste nimekirjas seisis esimesel paigal lihunik-meister Domenico Perotti, kelle politseinikud

soldatite saatel weel selsamal õõsel woodisti wangi wiisid. Surnud maeti maha, haawatud korjati kofku ja wiidi hospitalitesse, ja terve loo tagajärjeks oli see, et — kõik wana wiisi jäi.

Minult Taddeo, mäsfuloo peakunstnik, kes oma käefirja niisama moonutada oskas, nagu oma nägu, jõudis mäsja läbi loodud seisutorra tõttu oma eesmärgile ikka lähemale. Eeskujuliku ustawuse ja agaruse eest ootas teda tingimata kiitus ülemuse poolt ja ametiförgendus. Suba nüüd sai temale ametiwendade poolt hoopis suurem aupakkumine osaks. Ja weel teine asi nihkus edasi, just nii, nagu ta seda alguses kohe ette kawatsenud oli.

Kui ta nimelt järgmise päewa õhtul Mondrogone politsei-osaonnas oma kabinetis istus ja mäsajate poolt lõhutud ja segamine aetud asju, niihästi kui see läks, jälle wähe korda seada katsus, astus üks politseinik tema tuppä.

„Serra instruktör,“ ütles see, „üks noor neiu soowib teiega rääkida.“

„Noor neiu?“ küsis don Taddeo, tehtud imestusega. „Kudas ta nimi on?“

„Luigia Perotti. Ta ütleb teile tuntud olewat.“

„Sm, jah. Aga teie näete ju, don Emmanuele, praegu pole mul sugugi aega noori neidusi üle kuulata. Aga, ükspuhas, tooge ta siia. Ma tahan kuulda, mis ta soowib.“

Don Taddeo teadis muidugi kohe, mis neiu soowis, aga ta tegi näo, nagu oleks tal teisi tähtsamaid asju ees.

Ka siis, kui Luigia fiske astus, kirjutas ta hooliga edasi, tegi aga siis warsti isalik-lahke näo, kui see ilus, noor, muidu nii rõõmus ja wallatu neiu nüüd punaseks nutetud filmega ta ees seisis ja kartliku häälega ütles: „Ah, don Taddeo!“

„Ah, jah, Luigia. Noh, kudas käsi käib? Astuge aga lähemale. Kuigi ma rohkesti tööst praegu peaaegu poolsegane olen, aga oma tuttawate jaoks, noh, peab ikka aega olema. Eks ju? Noh, mis head siis kuulda on?“

„Mõtlege ometi, don Taddeo,“ kurtis neiu ilmsüütalt, „minu isa wõeti täna õõsel woodisti wangi ja wiidi San Ferdinando wangihoonesse — otsekui suur kurjategija.“

Selged pifarad woolasid tal sealjuures ilufatest, kastanipruunidest filmadest. Taddeo tegi ennast kofkumaks, otsekui poleks ta millegist teadnud.

„Wõimata,“ hüüdis ta jahmatades. „Ja mis pärast?“

„Oh, püha Neitsi ise teab, mina küll ei tea. Minult kuulsin, et see mäsja pärast olewat. Ja isal polnud ometi mõtteski mäsja tõsta.“

Don Taddeo oli juba niisuguste inimeste liigist, kes kõweraid teesi armastawad. Ta teadis selgeste, et ta siis midagi kätte ei saa, kui ta awalikult ja otse talitab. Ta tõmbas näo nii siis üsna tõsis-tesse woltidesse, wangutas pead ja ütles wiimaks: „Ah, Luigia, need on wäga halwad asjad. Kui

Elukardetaw, kuid rikkalikult tasutud töö on miinide wälja püüdmise, mida Saksa laewad kõik laewateed ja rannaäärseid täis pildunud, kuhu aga erapooletu lipu all wähegi pääsewad. Miinide püüdjateks on harilikult kaks purje- või aurulaewa, kes kõik nagu noota enese järele weawad, kuni miin löie taha kinni jääb. Kuid teinekord trehwab laew ise miini otsa sõitma. Käib hirmus ratsatus, wäheldane laew

kärib poolteks ja wajub põhja. Laewamehed, keda plahwatus surmanud pole, pääsewad enamaste eluga, sest teine miinipüüdja on ju lähedal ja tuleb appi.

Meie pilt kujutab ühe miini otsa jooksnud miinipüüdja laewa meest merel. Ta on lahti murdunud laewapalgist õnnelikult kinni saanud haarata, ja nüüd wifatakse talle juba appi töttawa laewa pealt ka päästerõngas kätte.

don Domenico mäsuft osawõtmise pärast kinni wõeti, siis on ta ka mäsuft osa wõtnud, ja niipalju kui ma tean, tahetakse neid waljult karistada. See peab teistele õpetuseks olema."

"Jumala pärast, don Taddeo, teie peate teda päästma."

"Mina?" küsis see imestades.

"Oh, teie olete ju politseis ametis. Kui teie ütlete, et isa süüta on, et teie teda tunnete ja tema sõber olete, ei tehta temale midagi ja ta lastakse jälle lahti."

"Sel sõprusel ei ole suurt tähendust. Seda me juba tunneme. Ja kui ma nüüd ütlesin, et teie isa minu sõber on, ja ma temale sellega ka kasu wõiksin saata, siis tean ma ometi kindlaste, et see sõprus kohe jälle unustatud on, niipea kui ta wangihoonest wälja pääseb."

"Oh, don Taddeo, meie saame teid alati, alati —"

"Kes kindlustab mulle seda? Luigia, teie ise peate seda kõigeparemine teadma, et don Domenico minuga sugugi nagu sõbraga ümber käinud pole."

"Ma ei tea, mis te arwate, don Taddeo" ütles neiu aralt.

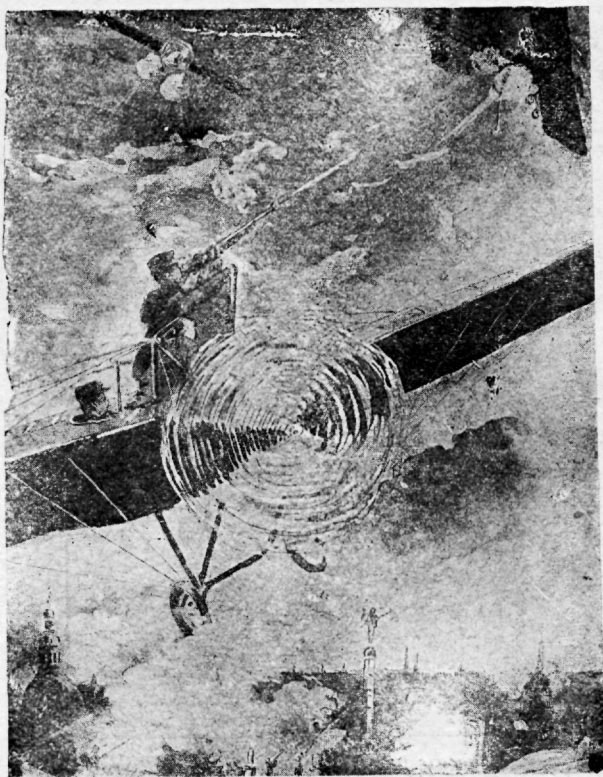
Don Taddeo astus pikkamisi neiu poole, wõttis tema käe ja silitas seda. Luigia läks punasaks ja lõi silmad häbelikult maha.

"Teie teate niisama hästi kui mina, Luigia, et teie isa mind pilkanud ja teotanud on. On see sõbra tegu? Rahtlemata wõin ma oma tunnistusega palju kasu või kahju saata, selle järele, kudas ma tunnistan, sest mina olen ainuke ametnik, kes terwet politseiosakonda wõ läbi kaitstes ja täieliku purustamise eest hoidis. Minu tunnistus on sellepärast wäga tähtis, sest et ma ise kõik näinud olen. Aga mis jaoks peaksin ma don Domenico kasuks iseäraldi wälja astuma? Kas sellepärast, et ta mind jälle pilkaks, kui ma ta priiks olen teinud?"

"Don Taddeo, püha Neitsi nimel, seda ei saa enam ette tulema. Oh, olge nüüd üks kord nii hea ja armuline meie vastu ja aidake minu waest isa!"

"Mina olen ikka hea ja lahke olnud, Luigia. Teie teate seda. Ma olen seda ka edasi weel. See on juba kord minu loomuses. Ma tean küll, et mul liiga hea süda on. Aga üht asja pean ma ütlima. Seda sõprust ma suurt ei usalda. Aga oma äia ei laseks ma mitte kahte päewagi wangis olla, Luigia. Wõistite? Minu au ja hingeõnnistuse juures, ma ei luba mitte rohkem kui wõin. Mitte kahte päewagi!"

Ta peatas, hoidis aga ikka neiu kätt oma käes. Luigial ähwardas hing kinni jääda! Ta oli wane-

Rahwõitlus õhus Prantsuse ja Saksa lendurite wahel.

mate ainus laps. Need armastafid teda, ja ta ise armastas neid ka kõigest hingest. Sea meelega oleks ta oma elu nende eest andnud, aga siiski tundis ta praegusel otjustawal filmapilgul koledat jälkust don Taddeo vastu. Ilmasi polnud ta tema meelest nii wõigas olnud kui praegu.

„Don Taddeo,“ ütles ta wiimaks suures hirmus, nagu lind püüdjaja peo wahel, „teie päästate mu isa, ja Jumal tasub teile selle heateo kümnewõrdseft.“

„Oma äia päästan ma. Ütelge ja wõi ei. Urge wiivitage asjata.“

Ja ometi ei wõinud neiu kõigeparemal tahtmisel ei ja ega ei welda. Ta oleks Taddeo praegusel filmapilgul parem pörgusse soowinud, aga ometi oli tal teda tarwis. Ta oli kindel, et Taddeo tema isa päästa wõib, kui ta tahab.

Urge wiivitage oma wastusega. Mida kauem teie aega raiskate, seda kauem peab teie isa wangihooes waewlema.“

„Ja kui ma ja ütlen, on ta siis waba?“

„Ma ütlesin, et ma oma äia mitte kaheks päewaksfi wangihooes ei jäta. Ma pean oma sõna.“

Kui ta nüüd ometi nii liiga inetu ei oleks, mõtles Luigia; noor, kuumawereline neiu loidises, kui wäikest, kõhna, küürakat, ilweje filmadega ja kollase, krimpisus nahaga meest oma ees waatas. Wiimaks aga wõitis lapsearmastus wanemate vastu. Et Taddeo ennaft ninapidi wedada laseks, nii et neiu

pärast, kui isa juba wangis waba, enam oma tööst taita ei pruugiks, seda ei tohtinud ta loota. Taddeo ütles igatahes meelega, et ta ainult oma äia päästa tahab. Nii siis tahtis ta enne laulatada lasta, ja siis alles waatab ta, mis äia heaks teha wõib.

Nõnda ütles ta siis wiimaks wärisedes, filmi loomusunnil finni pigistades ja käsa risti pannes, otsekui kõigest ihust ja hingest Jumalalt abi paludes: „Jah, don Taddeo, ma tahan.“

Don Taddeo hõiskas tahtmata, wõttis neiu ümber finni ja suudles mõlemi põse peale.

„Millal, Luigia? Millal tahad minu naine olla?“

Neiu oli tundmus, nagu oleks ta külma wette karanud. Kohkuult tõrjus ta politseiniku kaelustamist eemale.

„Sel päewal, mil minu isa wangihooest välja astub,“ wastas ta aralt-ettewaatlikult.

Sellega oli ta jõud lõppenud. Kiire liigutusega libises ta don Taddeo külmade, niiskete sõrmede wahelt ja oli järgmisel filmapilgul toast wäljas. Loomusunnilikult, hingeldades, otsekui oleks tal tagaajajad kannul, jookkis ta üle Mondragone platši ja Brancaccio uulitsalt alla, oma kodu poole. Weel enne kui ta sinna jõudis, jäi ta wäsinult ja lööfutatades seisma, toetas enese wastu müüri ja waatas kuiwade, tardunud pilkudega mõõtmata, sinawa mere peale oma jalge ees. Nüüd on kõik möödas, mõtles ta. Mis nüüd? Isa pidi priiks saama, maksu mis maksab. Aga kas wõis ta tõeste selle kolema mehe naiseks saada? Tema, kõige uhkem ja ilusam neiu oma uulitsal, kes hulga tõsiseid, lugupeetud kofilasi tagasi liukkanud? Kiirelt, nagu üleüldse oma otjustes, oli ta ka siin oma plaaniga walmis.

Jah, ta tahtis sõna pidada, tahtis ennaft selle wiletsa konnaga laulatada lasta, isa wabastamise päewal — mitte ennemalt, enesestki mõista. Aga enne siis kui selle päewa õõ kätte jõudis, seda wandus ta, puhkab ta seal all finikalt woogawas, külmahauas. Ta tahtis oma isa päästa ka selle hinna eest, aga kaugemale tema ohwimeelsus ei ulatanud.

14.

See, mida Liberio Romano kõige abinõudega ja kõigest jõust takistada püüdnud, oli nüüd ometi sündinud. Neapoli uulitsatel oli kodanikkude weri woolanud ja mahedal juuni-ööl olid soldatite püüsi-rakfatused läbi linna kajatanud. Muidugi ei saanud linn kangeltsi nii palju kannatada, kui Palermo nädalatewiisi wältawa barrikadide-wõitluste läbi.

Siin oli ainult õnnetu mätsutuhinaga tegemist, mis kiirelt ja ilma suuremate ohwideta mööda läks, tähtsust oli sellel ainult ajamärgina. Aga ka seegi suurendas rahutust, kindluseta olekut, hirmu tulewiku eest. Seft see, mis täna juhtunud oli, wõis igapäew märksa suuremal mõõdul korduda, kui mitte miskit ei sündinud, mis linna rahustaks ja kindlustaks. Ka tõttisima arusaamisega mees kui Romano oleks mõlemi Sitsilia kuningriigi tolleaesfes seisukorras lagunemise märkisi pidama nägema.

(Järgneb.)

Willem põrgus.

Waba ettekujutus.

"Mis elutas see on?" imestas põrguwürst.

"See . . . See on — endine Saksamaa walitseja, teie saatanki hülguis . . ." wastas aralt korrapidaja noor kurbide: "tuli ise meie juurde. Ma ei tahtnud teda siia las- tagi, aga tungis teine wägivaldselt."

"Mis sul waja?" küsis põrguwürst külaliselt.

"Ma tulin siin õnnelikult tegema," teatas kaiser upja- kalt.

"Õnnelikult? Ole hea, tee, palun waga."

"Noh, hea küll. Maa peal ei mõistetud minu wäär- tusest lugu pidada, loodan, et siin hindamine diglasem on. Nii siis, kõigepealt, anna oma troon mulle."

"Mis jaoks sul seda tarwis on?" imestas põrguwürst.

"Aga tudas muidu? Ma olen ju — kaiser."

"Ennäh imetist! Noh, hea küll, istu siis peale. Ja mis edasi?"

"Küüd kutstu oma ministrid."

"Ministrid? Jah, aga mul pole sihuteisi. Pole veel muretšenud. Mehi on küll, aga kõik lihtsad turadid. Aga mis jaoks on sul ministrid waja?"

"Aga tudas siis muidu? Kõigepealt kogume sõjandu- kogu, saadame kümme-kond tuwi rahujõnumitega, saadame paar telegrammi minu wana sõbrale Kruppile . . . Siis aga wõib ka juba sõda kuulutada. . ."

"Sõda? Mispärast?"

"Sa veel küsid — mispärast? Mis sa oled, türlane wõi? Mina olen kaiser Willem ja soowin sõda kuulutada!"

"Ja kellele seda siis kuulutada?"

"Teadagi kellele. Prantsusmaale, Inglismaale . . . Wõi wähe veel riitisi!"

"Sa ju sõdisid juba? Wõi ei olnud veel küllalt? Wähe?"

"Ma tahan veel sõdida! Ma pean terve maailma walitsejaks saama! Ja kui sina mu soowist täidab, annan sulle kaks wäheha tähtsusega kuningriiki. Ühisriiki tahad? Wõi Mehitot? Wõi pead Hiinamaad enamaks?"

"Noh, kui juba, siis on Hiinamaa märtsa ette!"

"Hüwa, wõta Hiinamaa! Ühisriiki oled mul, digust wõlba, tahjugi olnud sulle anda, aga Hiinamaa wõta, ole hea. Ma olen ju heasüdamline! Ühisriiki aga lähed mul enesel tarwis. Kutstu ministrid!"

"Kõhe kutsun. Aga mis veel?"

"Siis jah, tagawarawälasi sul on?"

"Tagawarawälasi? On paarkümmend itka, aga sar- wed on neil katti."

"Pole wiga, külap käib. Anna neile kätt kottu kogumi- jets. Ja tuubi neile pähe, et nad kolme „k“-d meeles peatfid."

"Mis wigur see on? Kolm „k“?"

"No tudas sa seda tähtsat asja ei tea. Mina ise ju ütlesin kord jelle ilmatuulsa lause, et Saksa naissterahwas ainuüksi kolme „k“-d teadma ja meeles pidama peab — kirche, küche ja kinder. See on: peab ainult kiriku, ködgi ja lastega tegemist tegema. Mõistad?"

"Ei saa päris diget tolku veel ühti. Siiaks peenike wigur!"

"Ah, sa wana kapetas! Ja ise veel würst! Ah, kui mina põrguwürst oleksin! Noh, hea küll, ma seletan sulle ära. Need kolm „k“-d ei puutu iseneieft mitte ainult Saksa naissterahwastesse, waid, peaasjalikult, ka meesterahwastesse. Tähenab: mehed peawad kirikuid lohtuma, lapsi tapma ja ijegi ködiki rüüstama. Mõistfid?"

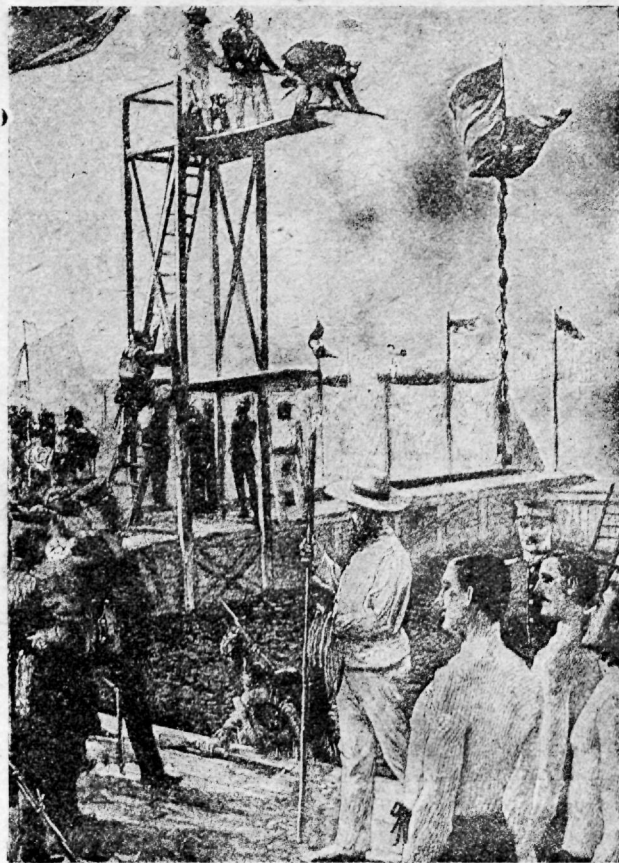
"Mõistfin. Siiaks hästigi veel."

"Põrguwürst kratfis peab, wehtis sabaga ja jäi mõttesse."

"Aga näed sa mis, idber . . ." pööras ta kaiserile poole: "mina kuulasin siin tähepanelikult ja jõudsin otjusele, et sa mitte sinna sattunud pole, kuhu waja oli."

"Tühi lora!" käratas kaiser: "mina satun alati sinna, kus waja. Mina olen — kaiser Willem!"

"See kord oled aga ekfinud!" sõnas põrguwürst rahu- likult wähele. "Wõib olla küll esimest korda elus, aga oled

Saksa soldatite ujumise harjutused.

ekfinud. Kordan — sa ei ole digesse paika juhtunud. Siin on — põrgu, jugugi mitte aga waimuhaigete maja. Mine aga heaga, kuni luud-kõndid weel terwed. Korrapidaja jarwit, tule siia! Anna palitu herra Wilhelmile!"

Würst Serebranoi.

Läbi maapealse põrgu.

VI.

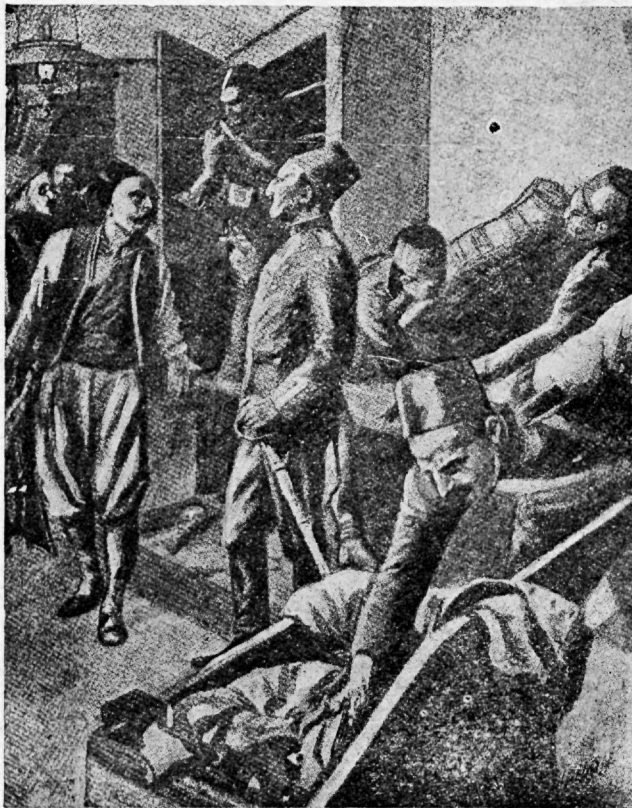
Lahingu liinil.

(Mabelite erapostiga kohale toimetatud).

Praegu kestab äge pommitamine juba hommikust saadit terwel wäeliniil — kindrali telgist alates ja lihtsoldati mulla- onniga lõpetades — paukuwad forgid ja wahutab wein . . . Meeleolu ja enesetundmine on lihtsalt taewalifelt-suure- päralifed!

Raotused on ägedast pommitamisest hoolimata wõrdlemifi dige tühifed: ainult 2 kindrali, 65 ohwitjeri ja umbes 1500 alamwäelift on lahingurinnast wälja lainud, nendest on muist laua all, muist laabafil jooksukraawides; raskete haawatud on ainult kaks — üks serfant, kellel kilukarpi lahti wõttes karbi teraw äär esimest sõrme wigastas, ja üks kapral, kes purjus peaga klaasitilkki on astunud.

Tagawara moonawoorid jõudsid päris õnnelikult pärale: kraami on igasugust enam kui tarwiski — s. o. mis wiinasse ja õllesse puutub, kuid suhupistet pole mingisugust.

Türklasted erapooletu riigi alama korterit Konstantinopolis läbi viides.

Panin selle kohta ühe peastaabi polkowniku juures peenema „intervju“, wõi nagu nooreestlased ütlevad: usutleme ise toime, et selgusele jõuda:

„Kudas see, nii öelda, wõimalik on, et wedelikku on, aga leiba pole hamba alla panna?..“

Polkownik tegi õige kawala näo ja naeratas saladuslikult.

„See on omalaadi sõjakawalus, strategiline taktika — noh, kui just soowite teada: meie sõjakunst, saladus, mida wälja lobiseda ei tohi.“

Ma tähendasin, et siin dieeti mingit salaasja ei wõi olla, sest et söömine niisuguste loomulikkude wadjaduste liiki kuulub, mida igas paigas, igal wäerinnal ühtemoodi rahuldakse, ning et sakslaste taktika selles asjas mind igatahes kõige kõrgema kraadini huwitab, kuigi ma sellest, wõib olla, hästi aru ei saa.

„Teie, wenelased, ei suuda sellest muidugi aru saada, aga asi on iseeneft koguni lihtne!“ seletas polkownik. „Noh, delge mulle ise: kumbal on kergem kätta ja jooksta, kas sellel, kes oma kõhu kõwaste täis on tuupinud, wõi sellel, kelle kõht tühi on?.. Ma usun, — selle küsimuse peale kahte kostust ei wõi olla. Ja sõjawäe ülemuse pea-ülesanne on just see, et soldatil wõimalikult kergem oleks.“

Nüüd oli mul korraga aru käes: on ikka õige küll, kui tõendatakse, et sakslane ifegi nii tart olla, et ta — ahwi on wälja mõtelnud!..

„Noh, aga heakene küll — kudas on lugu siis joogiga?“ pärisin mina edasi. „Eks jook kaalu ju kah midagi ja sinna-samasse „nahtpauna“ läheb ka temagi, kuhu toidukraam?“

„D, mis teie seda räägite!.. Sõök ja jook — siin on suur wahje, kole suur wahje!.. Jook karastab, tõstab tuju, teeb inimese erkjaks, wahwaks, julgeks. Sõök aga — ras- teks, unifeks, loiuks... Kas te pole siis ise proowinud,

kuda inimene pärast sõõki kangeste magada tahab?.. Kas teie ei tunne lõunainafut?“

Pagana pörutaw lugu! Tal oli oma kohast õigus.

Meil, Wenemaal, on ju küllalt joodud, aga selle tar- kuse peale pole weel tulnud, et wiin nõnda õnnistuserikkalt terve inimese organismuse peale wõib mõjuda. Meil mõeldi seni hoopis teisiti, et wiin inimese kraawi wiib ja mõnel mehel hingegei on wõtnud.

Oleme ikka, Jumala eest, koledate ajast maha jäänud — ei aita siin miski oht ega roht!..

Sakslane on aga kawal: wenelane wistab maha — tema wõtab ja korjab ülesse ning paneb tarwitusele. Ega's nad muidu nii kiireste sõjas edasi ei jõua, nagu nad on jõudnud!.. Küllap meie wägi ikka sellepärast wiimaksi taotab, et ta tilka wiina ei saa. Ma tahtsin polkownikule weelgi mõned tühja-tühja küsimised ette panna, aga meie jutujamine sai ootamata juhtumise läbi katkestatud: ma- kuulajad tormasid hirmsa hooga polkowniku telki sisse ja teatasid, et nad wersta kaks—kolm siit terve sotnja kasakaid silmanud.

Nüüd wõisin ma wast oma filmaga näha, et polkownikul täielik õigus oli: tühjade kõhtudega Saksa soldatid olid ime- kerged, päris haruldane kergus!.. Juba mõni minut peale selle, kui sõnum kasakate üle päralt jõudis, oli Saksa wäe- falk sealt kohalt nagu luuaga ära pühitud. Sõegi need, kes kõige sügawamas rahus laua all puhkasid, olid „nagu ühel hoobil“ karstet ja walgutasid niisuguse kiirusega pätkast, et meie Surmasõlme-Jüri oma zeppelinil neile waewalt- waewalt järele jõudsi.

Zeppelinile ronides tuli wa' Surmasõlme-Jüri wäike wiperus ette: mees oli ühe päewaga Saksa maal nii jäme- daks paisunud, et ei tahtnud kudagi enam zeppelini kitsale istmele mahtuda.

„Mis teiega on juhtunud, Jüri?“ pärisin mina uudis- himulikult.

Jüri lõi kuuheõlmad lahti.

„Näe, on aga jah!..“

Jüri oli ümberingi konjaki, rummi ja shampanjeri pu- delist täis, nagu täispuhutud korn.

„Mis te nendega tegema hakate?“ norisin mina.

„Need wiin jõuluks haigele naisele, kui terwisega Tal- linnasse tagasi jõuame,“ seletas Jüri õnneliku näoga.

Pagana nõukas mees see Jüri! Mul ei tulnud nii- sugust asja meeldegi, kuigi ma wäga hästi teadsin, misfu- gune pöud Baltimaal praegu selle wa' „hea asja“ poolest walitseb.

Preedit Tõht.

Uued ja ajatohased raamatud:

Sahimehe käfiraamat.

Täielik piisitudmine, piisfiheduse proowimine jne. Linnukoerte tõud. Koerte kaswatamine ja wäljapeta- mine. Mitmesugused jahipidamise wiisid. Tähtsamad jahiloomad ja linnud. Piltidega. Hind 70 kop.

Koduloomade arstimine.

Gobuste, weiste, lammaste, kitsede, sigade, koerte, kodu- lindude haigused ja arstirohud nende rawitsemiseks. Hind 30 kop.

Gugulijest kaswatusest ja enesekaswatusest.

Arst M. J. Pokrowskaja. Suwitaw kirjatõõ ja soowi- taw lastekaswatajatele ja kooliõpetajatele. Hind 50 k.

Uuju sport.

Täielik uuju jooksmise õpetus, 53 joonistusega. Liht- jooks, kiirjooks, kunstjooks, Jäätants. Hind 40 k.

Tellimise adref: Ребель (Tallinn), „Teaduse“ kirjastus-

Austria tarvitab timukaid.

Rumenia ajaleht „Universal“ teatab, et austerlased Butowinas palju Rumenia talupoegi üles on poonud. Iga ülespoodu eest makseti soldatite wiis franki.
„Den.“

Austria wäesalk piiras küla sisse. Reldritesse ja pöönin-gutele peitu pugemud elanikud oisiti soldatite poolt ülesse ja wiidi turu peale. Neid oli 21 meest, 47 naist ja 33 last.

Noor wäeilem, kes weel lahingusse ei olnud saanud ja alles esimest uhtust oma hobuse seljas taga ajas, wõttis sa-dulas napoleonlise seisaku ja hiiudis:

„Kõik maha lasta, sest et nad wabatahtlistena Austria sõjawäkke ei ole astunud!“

Talupojad seati ritta ja rood soldatiti hakkas neid maha lastma.

Anti esimene kogupauk. Langesid neli meest, seitse naist ja üks laps.

Wäeilema huuled kiskusid kirska.

Uus kogupauk. Üks mees, ihekja naist, kuus last.

Nüüd katkes wäeilema kannatus.

„Vontrused! tõprad! sead! Seisjatele ei saa pihta. Mis teie siis teete, kui kasakad tulewad?!“

Soldatid kohmetasid. Mitmed katsusid järele, kas walge lipp saapa sääre sees weel alles on.

Seal tuli korraga wäesalga ülemal meelde, et mistarwis asjata kuulisti raisata. Ta lastis soldatid külaelanikud lähedal olewasse metsa ajada.

„Pooge nad üles!“ hiiudis ta soldatitele, kätt talupoegade poole wälja sirutades ja jäi ootama, et soldatid kui sipelgad hukatawate kallale asuwad. Kuid soldatid kohmetasid ja löid kartma.

„Meil hakawad siis waimud döseti kodus käima!“ hä-daldasid nad.

„Vori!“ kisas wäeilem.

„Näh, ma wõtsin ühe Saffa neiu naiseks. Tema wend, apteeker, oli oma äiataadile salaja kihwti sisse andnud ja nüüd käib döseti minu naisel luupainaja kallal,“ kaebab üks soldat teisele.

Keiser Wilhelm oma kuulsa esiwanema Friedrich Suure riietes. See pilt on üks kõige uuematest keisri päewapiltidest ja Saffamaal hästi laiali lagunenud, ise-ärانى sõjawäe ringkondades.

Feldmarschal von der Holz-pasha, Türgi sõjategewuse juht.

„Silmapilk, pooge need maksid ühes oma naiste ja lastega üles!“ kristas wäeilem.

„Ei julge!“ hädaldasid soldatid ja langesid põlwili. Wäeilemal hakkasid kõik silmis ringi käima: soldatid, mehed, naised, lapsed, puud ja kännud...

„Saate iga ülespoodu eest wiis franki!“

Walgusjõul olid poolnäljased soldatid jalul. Jonnakalt tirisid nad külaelanikud puurde juurde, sidusid neile ka sil-mused kaela, kuid üles puua ei julgenud itkagi ja langesid uueste wäeilema ette põlwili maha.

See lootis juba, et mehed ta käsu täide saadawad ja tundis enese raskete petetud olewat. Ta haaras gummist muudi wälja ja hakkas sellega soldatitele hoopu selga laduma.

Seal nähti aga korraga seitset kasakat, kes austerlaste külas olemisest ei teadnudki, meksanuka tagant wälja tulewat. Igal soldatil wajus esmalt süda saapasarde ja siis pugus sinna ka kohe käsi ja tõmbas walge lipu wälja.

Austria wäesalk andis ennast wangi.

*

Wilhelm lamas firewil woodis ja „Kreuzzeitungi.“ Siis jäi ta pisut mõttesse ja lastis troonipärija oma juurde tulla.

„Kas sinus woolab minu weri?“ küsis Wilhelm pojalt.

See kohmetas ja waatas karta isa otsa, kartes, et wast mõni paha perekonna saladus ilmiks on tulnud.

„Julged sa inimest üles puua?“

„Julgen! Kas wõi tükkideks lõigata!“

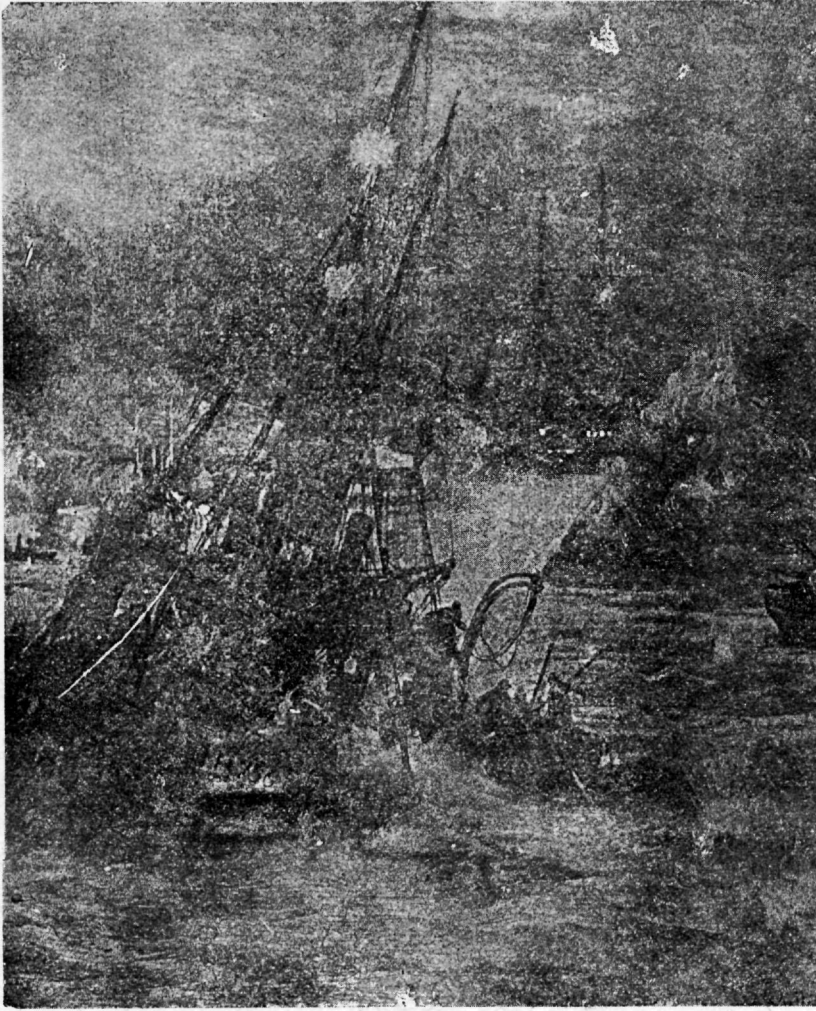
„Tubli! Just mina ise!“ kiitis Wilhelm. „Sead, sa mine Austriasse. Meil on hädaste raha waja, seal aga wõid sa talupoegade ülespoomisega head äri teha. Mõttele, wiis franki inimese pealt! Kui mul koeranael kõhu pealt ära kaob, tulen ise ka.“

Kiwilombi Jnts.

„Meie Matsi“ toimetus palub austatud

päewapiltnikka

temale lehes awaldamiseks ajakohaseid üleswõtteid saata, ühes lähema seletusega. Tasu harilik.

Rootsi laewa hukkamineel Saksa miini otja.

Waene ja ihnuskael.

Kord tellis tark waene rikkalt ihnuskaelalt kaheks nädalaks öömaja, kusjuures ütles: „Selle eest maksan ma sulle esimesel päeval 1 rub., 2. päeval — 2 rub., kolmandal päeval — 3 rub. j. n. e., — ühe sõnaga iga päew lisan sulle ühe rubla juurde, nii et ainsa 14 päewa (viimase päewa) eest sulle 14 rubla maksan. Sina aga anna mulle armuandi: esimesel päeval 1 kop., 2. päeval — 2 kop., 3. päeval — 4 kop. j. n. e. igapäew oma armuandi kahewõrra suurendades.“ Rikas oli hea meelega niisuguste nähtawaste kasulikkude, tingimistega nõus. Kui palju kasu sai rikas sellest kaubast?

*

Seiwawanema õpetus.

„Kuuled, Süri,“ ütles A. mõisa parun oma sõtta minejale moonamehele, „kui sina sõtta lähäd, ära sina siis saksa laheb; sina hoiab püssiraud ülespoole, et kuul kõrgemale lendab ja saksale ei wiga teeb. Kui sina tagasi tuleb ja minu käst iluste oleb täitnu, siis mina sinule üks kingitus teeb! Saab sina aru?“ „Jah, armulit paruniherra! Küll ma püssirauda ülespoole hoiian, aga mitte kõrgemale kui sakslase pää!“ lausus moonamees.

Arwustaja.

Kimbukene sonettifid.

Ja kohtumõistjaks hakkab ta maailmas:
ta laheb lahkest kihwtitunud noola
ja naerul siia, sinna sähwab soola —
ei keegi leia armu tema filmas!
Näib, nagu oleks tõrged tema aated —
kord filitab ta üsna tasafesi,
kord räustab ta kui kõrgelt kuktuw wesi,
just risti wastu sulle tema waated!
Ta ostab kihwti kaunil kujul anda —
tal teadmata, kui raste seda kanda —
ja piitsutada ostab iga nõrkust!
Ta ära näeb kõit ligimese wead,
kuid nägemata jätab kõit, mis head,
ja oma südame, mis täis on kõrkust!

*

Ta sõbra tööst, ka sealt, kus mõtet pole,
wõib aimamata iludusi leida;
ei iial ega ilmas meelt ta heida,
kui tal seolt tähtsat näidata ei ole.
Waid iga laenatud ja wõõra lause
ta tõlgib ise Eesti keele ruttu,
et keegi ei saaks teha paha juttu,
ja teeb siis kawala ja pita pause...
On lolla, kesse usuwad, et õige
on kõit, mis arwustaja üle kõige
wast kirjutab, kuid nende arw jääb wäheks.
Kui kõit need tööd, mis tehtud on meil maha,
jääks ostmata, siis oleks see tõest paha —
sest mitte midagi siis meil „ei lähaks“!

Siis oleksime nagu lollid lambad,
kes jooksewad, kus oinas arwab heaks,
tel iga tola nämmi walms seaks,
just nagu puuduksid meil endil hambad!
Niikaua kui me arwustusealal
weel puudub erapooletus ja õigus;
niikaua kui seal walitseb weel wõigus,
me peame ise seisima omal jalal!
Ja ise lugema ning arwustama
ja ise walimisel targaks saama —
meil pole tarwis kõrki, kuima „drilli“!
Ea! arwustawad, kes ei õigust austa,
waid töödes näewad ainult tiuhja kausta —
me tarwitame ise oma — prilli!

Dhaka Ott.

Jäädawaks mälestuseks.

Sõjameeste päwapildid ja nimed peawad põlwe põlwe meile mälestuseks jääma. Sellepärast palume kõiki, kellede sugulased ja tuttawad praeguses sõjas haawata, surma wõi autähtesti saanud ehk wangi langenud, nende päwapilti meile saata. Pildid awaldame esiteks rahwa ajakirjas „Meie Matsis“ ja suures ajaloo raamatus „Maailma sõda“, mille esimene wiht pea ilmub. Piltidele palume tingimata selja peale kirjutada: nimi, liignimi, elukoht, kui haawatud, siis kus ja millal, kui wangis, kus ja millal, niisama ka pildi tagasi saatmise aadress, kui seda soowitakse. Nimesid palume selgeste kirjutada. Serwete sõjameeste pildid wõtame ka wastu, aga awal-dame ainult nii kui lehe ruum lubab, ajaloo raamatus aga leiawad kõik ruumi. Pilti wõtatakse wastu:

„Seaduse“ raamatukauplus
Harju ja Riiutli uul. nurgal 46/15.
Sisefaktil Riiutli uul.

Sanitaride osakond Austria sõjaväes. Sanitaride harjutused Wiener lähedal.

Hiir ja nõid.

Muinaslugu.

Ühe nõia elumajas elutses hiir, kes alati nii kanget hirmu kasvide ees tundis, et nõid tema peale halastas ja ta enese kasfiks muutis. Kohe hakkas aga see nüüd koeri nii väga kartma, et nõid ta koeraks muutis. Siis hakkas ta tiigleid kartma ja lõdijes alati, nende peale mõeldes; nõid muutis ta tiigris. Kuid tiigrina hakkas ta hirmsaste jahimehi kartma, nii et nõia viimaks ära tüüitas. „Siis ole jälle hiir,“ ütles ta. „Kui sul ainult hiire süda on, siis ei ole sa seda väärt, et kõrgemaks olewuseks saatsid.“

Teaduse tähtsamat 1915. a. jaoks.

Sgapäewases elus tarwisminevate juhatusetega. Hind 15 kop. Tulusad juhatused: Mõned arstirohud ja nende tarwitamine. Naisterahwa kodu-aptel. Rana ei saa muned. Wiljapuu aed. Põõsas-puud. Sügisene istutamine. Seente kasvatamine. Tulusad õpetused. Humalad. Ilmauulutajad. Jäneste ja muude loomade eemalhooldmine aedadeft. Lamaste willa kasvamise edendamise Lihja mädanemise eest hoida. Rahalakk hobuseriistade ja rihmade jaoks. Kodu-õlu. Dunasid ja pirniseid alal hoida. Pärimis walmistamine. Petti-piima mõju sigade söötmise juures. Piima proovimine. Puust asju pihastamise ja põlemise eest hoida. Saapawits ja määre. Seebi walmistamise kõige lihtsam wiis jne. jne.

Woo-automobilid ratsawäe wastu.

See erakorraline wõitlus tuli oktoobrikuul Eni maakonnas, metsawahelisel teel ette. Teed mööda liikusid piikamisi kaksikümmed Inglise woo-automobili raskete padruni koormatega. Peale autojuhi oli iga automobili peal veel kaks soldatit. Ülepea 61 meest ühes ohwitseriga.

Äkitselt ilmub eespool teekäänas peale jalk Saksa ulanisi, ja kihutawad otsekohe inglastele wastu. Nende komander karjub: „Andke alla!“

Mis wõiwad pita, kitsa tee peal laiali olewad nelikümmed soldatit ja kaksikümmed autojuhti terve eskadroni ulanide wastu parata? Kuid Inglise ohwitser mõtles teisite. Ta kargas oma — esimese — automobili koorma otja ja karjus:

„Olete walmis, poisid?“ „Jah!“ müristasid 60 häält wastu. „Lafeme käia, poisid?“ „Jah!“ kostis waimustaw hüüd. „Edasi siis!“

Ja kaksikümmed kolesuurt woo-automobili tormasid täie hooga edasi, iga silmapilk puruks põrgata ähwardades, kuid ühtlasi ja kõike oma teel hädaohuse jaates. Nagu metsitud wiirastused kihutasid suured, müristuwad masinad metsateel. Ulanid põgenesid igalepoole laiali. Ohwitser ühes hobusega jäi automobili alla. Alles 10 wersta taga jäid inglased peatama.

Selgus, et neil kõigest kolm meest haawata olid saanud, kuulide läbi, mis ulanid neile tagant järele saanud.

„Carja.“

Peitepilt.

Kolmekesti lastime kelguga mäest alla, Uga kolmas, see kadus kelgu pealt ära; Juku, waata, ehk ta jäi kelgu alla, Sest ta ei teinud ühtegi kära.

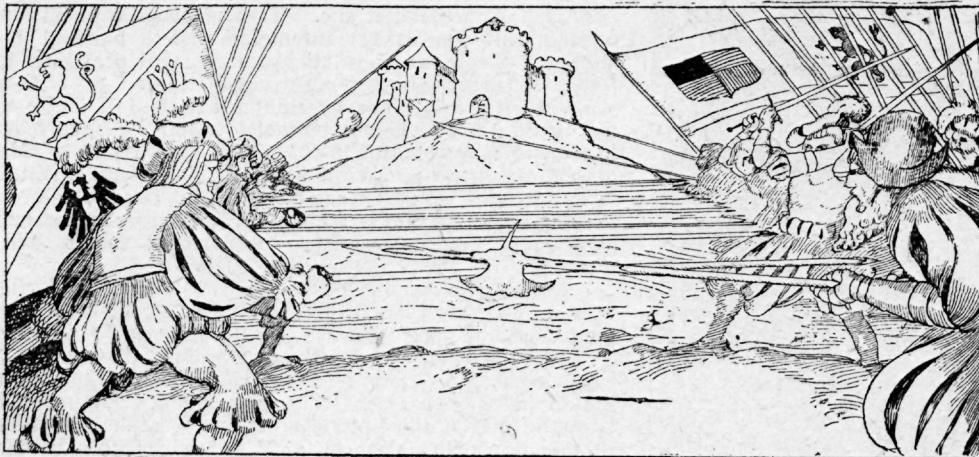
Rahwa tähtsamat

1915. aasta jaoks Hind 3 k.

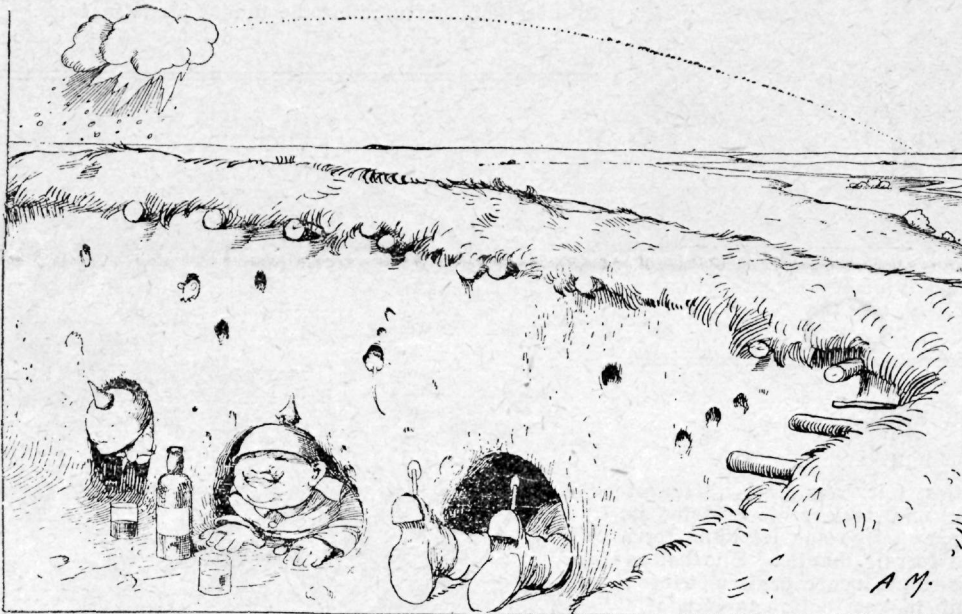
Kõige kasulikum ja tulusam maa ja linna rahwa kalender. Saada igast raamatukaupluseft. Teaduse kirjastus Tallinnas Harju ja Kütiti uul. nurgal 46/17.

Meie Matsi järgmine (24.) sõjanummer ilmub 31. jaanuaril.

Sõda

Enne

Nüüd.

„Lutom.“

Sakslane ja koer.

(Mjatohane õpetlik lugu.)

Kord teegi saks, kes halemeele, nii uhke ja nii kaunikeelne, üht koera kasvatama hakkas (siis sakste wababus weel loftas). Ta toitis teda wähekefi ja õpetas tal mitut „kuntfi“ (sest sakjad armastawad „kuntfi“) küll tepiga, küll hiljutefi. Koer õppis, mängis, kaswas, kosus, ju üsna sakja waim tas asus, ta uhkels muutus endamisi. Siis herral tuli mõte pähe: tal saba lühendada wähe on tarwis üsna nobedasti. Kuid ühel hooil lüües heaste, tal teefin liiga palju paha, seepärast jaotaupa maha ma raium saba wähem häda, — nii mõtles saks, kel hale süda. Tõepolest: nuppu oli küllalt sel sakjal, inimsufiti küllalt, seepärast tegi kindla plaani: kui igapäew küll natuke teen walu koeral! lõikufega, siis wiimaks harjub koguniste ta, nagu mina, ära seega, mind kumardabki wast weel maani. Aris mõeldud — tehitud. Waewalt päewa on saatnud taewas üle ilma, nii halli, pilwise ja külma, kui ijand wõtab ette waewa: ta hoides koera põlwi wahel sel sabast lõikab korral kahel, nii tase, üpris hiljutefi. Kuid koer ei tunnud haletjusi, ei herra meelt, mis headust õhtus, ja sest ta teisel korral lõhtus, kui marru minnes, herra käsi ja wiimaks üttest wälja tjustas. Saks kõige peale käega wiskas, tal õpetus sest jüstki tuli: koer tänamata lihtsalt oli.

J. Rihmaja.

Riguliste nml.
nr. 2

Päewapiltiil Wannas.

Kõikfugu üleswõtted.

Riguliste nml.
nr. 2.

Siendus. Andres Zirul, kelle pilt meie lehe 20. numbris ilmus, ei ole mitte teadmata kadunud, waid haawatud ja wiibib praegu latsaretis.

□ □ „Meie Matfi“ aasta tellijad saawad hinnata kaasa: □ □

Seinakalender 1915. Teaduse tähtsamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi awalbused — 6 f. Seitsme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune köök — 1 r.

Дов. воен. цензурою. Wastutaw toimetaja Jakob Jaason. Wäljaandja J. Muni. — M. Schiffer'i trükk, Tallinnas.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR